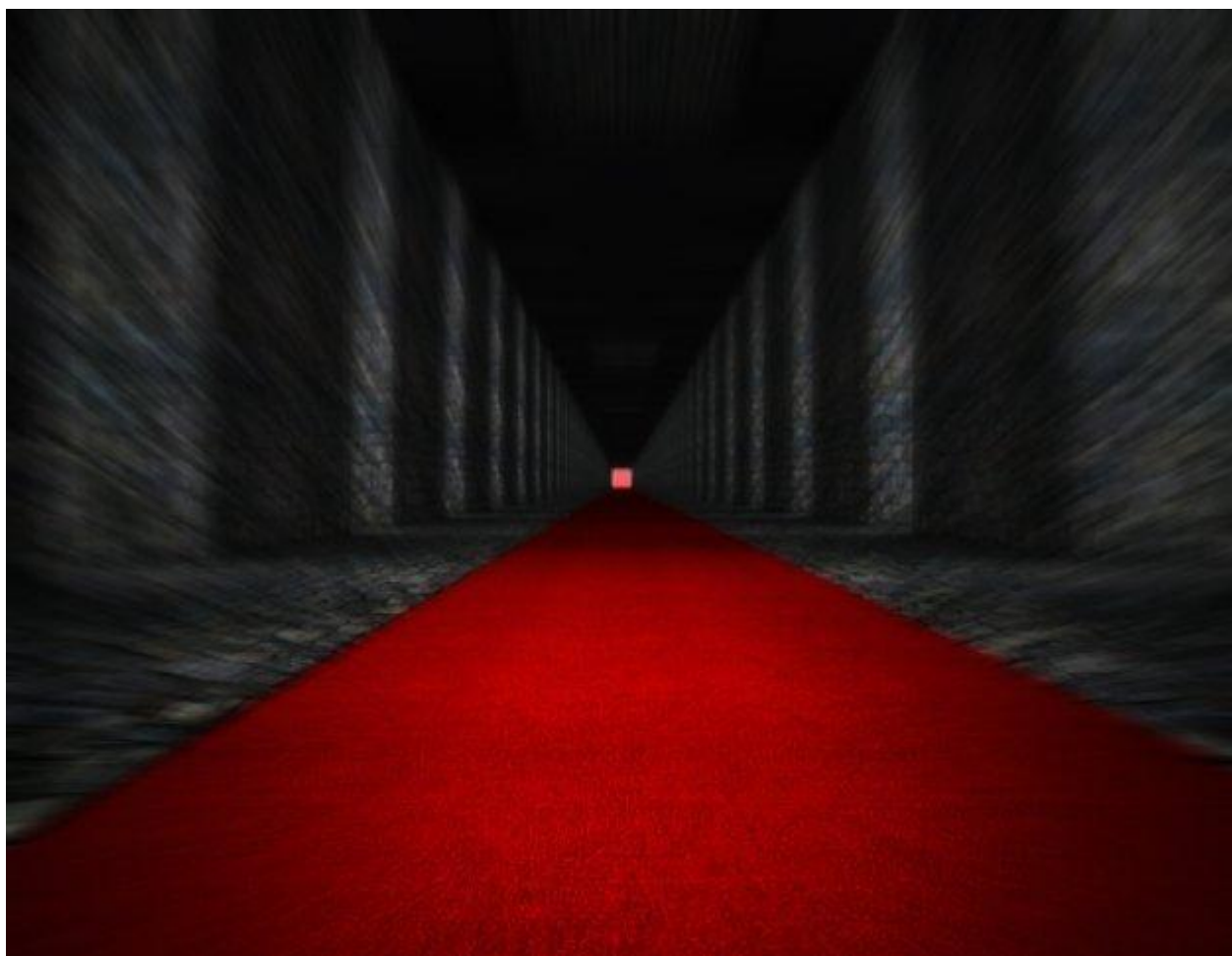

Ιταλία και προεκλογική περίοδος στρώνουν χαλί για νέα κρίση

Δευτέρα 08 Οκτωβρίου 2018, Liberal.gr

Το πολεμικό κλίμα μεταξύ Ρώμης και Βρυξελλών, η διαφαινόμενη μακρά προεκλογική περίοδος στην Ελλάδα, το ζήτημα των συντάξεων που μπορεί να εκληφθεί από τις αγορές ως «ζήλωμα του πουλόβερ» των μεταρρυθμίσεων, μαζί με τις ισχνές επενδύσεις, δημιουργούν προϋποθέσεις για μια νέα κρίση, εκτιμά μιλώντας στο liberal.gr, η Μιράντα Ξαφά.

Τονίζει ότι το σχέδιο κρατικών εγγυήσεων στις τράπεζες με μέρος από το μαξιλάρι μπορεί να εξελιχθεί σε μπούμερανγκ, τόσο επειδή οι αγορές θα ανησυχήσουν αν δουν ότι αυτό αρχίζει να ροκανίζεται, όσο και επειδή βρίθκει από αναπάντητα ερωτήματα.

«Θα βρεθούν ιδιώτες να βάλουν κεφάλαια σε ένα τέτοιο σχήμα, ύστερα από τρεις ανακεφαλαιοποιήσεις στις οποίες οι επενδυτές υπέστησαν τεράστιες ζημίες; Και πως θα αποτραπεί το κούρεμα καταθέσεων αν οι τράπεζες χρειαστούν ξανά νέα κεφάλαια;», διερωτάται η κα Ξαφά.

Δικαιώνεται πάντως, κατά την ίδια, πανηγυρικά το ΔΝΤ όταν έθετε θέμα νέας ανακεφαλαιοποίησης στις τράπεζες, οι οποίες όπως λέει, πληρώνουν τη «σεισάχθεια», το «δεν πληρώνω», αλλά και τις παλινωδίες και καθυστερήσεις της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, όπως για παράδειγμα ότι πέρασαν σχεδόν τρία χρόνια μέχρι να αρχίσουν να εκπλειστηριάζονται ακίνητα για χρέη προς τις τράπεζες.

Συνέντευξη στον Γιώργο Φιντικάκη

Τόσο πέρυσι, όσο και στη φετινή του έκθεση, το ΔΝΤ έκανε λόγο για ανάγκη κεφαλαιακής ενίσχυσης των τραπεζών. Πιστεύετε ότι το ΔΝΤ μπορεί να επανέλθει και να πιέσει για ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών;

Το ΔΝΤ δικαιώνεται πανηγυρικά ως προς την επιμονή του για Asset Quality Review, δηλ. ενδελεχή έλεγχο των τραπεζικών δανείων ώστε να επισημανθούν τυχόν περαιτέρω επισφάλειες, και για να υπάρξει πρόβλεψη για περαιτέρω ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών ώστε να μειωθούν γρήγορα τα κόκκινα δάνεια και να μπορέσουν οι τράπεζες να χρηματοδοτήσουν την οικονομία.

Δυστυχώς δεν εισακούστηκε. Το ΔΝΤ δεν αποτελεί ισχυρό μοχλό πίεσης σήμερα, καθώς το ανεξόφλητο υπόλοιπο των δανείων του προς την Ελλάδα είναι μόνο 10 δισ. ευρώ, ενώ η κυβέρνηση φαίνεται να σκοπεύει να εξοφλήσει πρόωρα ένα τμήμα του υπολοίπου.

Αναλυτές θεωρούν ότι το σχέδιο του υπ. Οικονομικών για τις τράπεζες, δηλαδή της δημιουργίας SPV's με κρατικές εγγυήσεις, έχει πολλές τεχνικές και ουσιαστικές δυσκολίες (π.χ. προσκρούει στο πλαίσιο περί κρατικών ενισχύσεων), γι' αυτό και τάσσονται υπέρ μιας «bad bank» όπως αυτή που έγινε στην Ιρλανδία. Είναι εφικτό κάτι τέτοιο;

Η «bad bank» της Ιρλανδίας (NAMA) επέβλεψε την ταυτοποίηση και την αποτίμηση των δανείων που αγοράστηκαν από τις τράπεζες μέσω ενός SPV με πλειοψηφία ιδιωτικών κεφαλαίων, το οποίο εξέδιδε ομόλογα με κρατική εγγύηση για να αγοράσει τα δάνεια. Στη συνέχεια το SPV διαχειριζόταν τα δάνεια, με στόχο είτε να τα πουλήσει σε επενδυτές είτε να τα τιτλοποιήσει.

Στην περίπτωση της Ελλάδας είναι πολλά τα ερωτηματικά. Θα βρεθούν ιδιώτες να βάλουν κεφάλαια σε ένα τέτοιο σχήμα, ύστερα από τρεις ανακεφαλαιοποιήσεις στις οποίες οι ιδιώτες επενδυτές υπέστησαν τεράστιες ζημιές;

Θα εγκρίνουν οι πιστωτές την χορήγηση κρατικής εγγύησης που έχει δημοσιονομικό κόστος; Αν η «bad bank» είναι αμιγώς κρατική, ποιος θα την διοικεί; Πως θα αποτραπεί το κούρεμα καταθέσεων αν οι τράπεζες χρειαστούν νέα κεφάλαια; Θα πεισθεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι η κρατική εγγύηση δεν αποτελεί παράνομη κρατική ενίσχυση;

Πως πιστεύετε ότι θα εκληφθεί από τις αγορές, μια τυχόν χρήση κεφαλαίων από το περίφημο «μαξιλάρι» για τη στήριξη των τραπεζών;

Το «μαξιλάρι» είναι μεγάλο, γύρω στα 30 δισ. ευρώ, αλλά όσο η Ελλάδα δεν βγαίνει στις αγορές η αξία του ως ασφάλεια μειώνεται. Οι ομολογιούχοι θα αναρωτιούνται τι θα γίνει όταν τελειώσουν τα ρευστά διαθέσιμα, ιδιαίτερα αν αρχίσουν να χρησιμοποιούνται για σκοπούς άλλους από την αποπληρωμή χρεολυσίων.

Τελικά τι είναι αυτό που «πληρώνουν» σήμερα οι ελληνικές τράπεζες; Είναι η γενικότερη αβεβαιότητα για τη πορεία της οικονομίας, μαζί με τις καθυστερήσεις στη ψήφιση από τη κυβέρνηση εκείνων των εργαλείων που θα τους επέτρεπαν να έχουν ξεκινήσει νωρίτερα την εξυγίανση των χαρτοφυλακίων τους;

Τα προβλήματα των τραπεζών οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στους δαίμονες που έσπειρε ο κ. Τσίπρας και οι σύντροφοί του ως αντιπολίτευση και ως κυβέρνηση το πρώτο εξάμηνο του 2015. Το κίνημα «δεν πληρώνω», συνθήματα όπως «κανένα σπίτι στα χέρια τραπεζίτη», και η «σεισάχθεια» που υπόσχονταν οι ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ ως αντιπολίτευση οδήγησαν σε στάση πληρωμών ακόμα και μεταξύ στρατηγικών κακοπληρωτών που εκμεταλλεύτηκαν το νόμο Κατσέλη.

Μαζικές αναλήψεις καταθέσεων μέχρι την επιβολή capital controls τον Ιούνιο του 2015 υποχρέωσαν τις τράπεζες να αντλήσουν ρευστότητα από τον ακριβό EIA.

Μετά την υπογραφή του τρίτου μνημονίου η κυβέρνηση αμφιταλαντευόταν μεταξύ του αντάρτικου με τους πιστωτές και του φόβου των συνεπειών, ανίκανη να εφαρμόσει μία συνεπή πολιτική. Από τον Ιανουάριο 2015 που ανέλαβε Πρωθυπουργός ο κ. Τσίπρας μέχρι σήμερα οι τιμές των τραπεζικών μετοχών κατέρρευσαν κατά 97%.

Η εξυγίανση των τραπεζών καθυστέρησε πολύ. Έγιναν αποσπασματικές ενέργειες που δεν εντάσσονταν σε μία συνολική στρατηγική. Πέρασαν σχεδόν τρία χρόνια μέχρι να αρχίσουν να εκπλειστηριάζονται ακίνητα για χρέη προς τις τράπεζες. Ο νόμος Κατσέλη τροποποιήθηκε δύο φορές για να σταματήσει να προστατεύει τους στρατηγικούς κακοπληρωτές.

Η απαραίτητη αναμόρφωση του πτωχευτικού κώδικα και της εκ βάθρων αναμόρφωση της διαδικασίας εξυγίανσης έγινε «με δόσεις», σε τρεις διαδοχικούς νόμους (Ν.4336/2015, 4446/2016, 4472/2017).

Οι αδυναμίες του δικαστικού συστήματος το καθιστούσαν ανίκανο να διαχειριστεί τον όγκο των επισφαλειών, αλλά και το νομοθετικό πλαίσιο για την εξωδικαστική ρύθμιση οφειλών επιχειρήσεων ήταν τόσο γραφειοκρατικό που ελάχιστες τέτοιες ρυθμίσεις ολοκληρώθηκαν.

Το επιτόκιο του ελληνικού 10ετούς ομολόγου βρίσκεται πλέον στο 4,5%. Δεδομένου και του πολιτικού-οικονομικού σκηνικού που έχει διαμορφωθεί, αλλά και των διεθνών αναταράξεων, υπάρχει κίνδυνος ενός παρατεταμένου αποκλεισμού της Ελλάδας από τις αγορές;

Η αποτυχία απρόσκοπτης πρόσβασης του Δημοσίου στις κεφαλαιαγορές μπορεί να οδηγήσει σε νέα κρίση.

Υπάρχουν τρεις πηγές αβεβαιότητας: Πρώτον, η Ελλάδα βγαίνει από το 3ο μνημόνιο χωρίς να έχει εφαρμόσει μία κρίσιμη μάζα μεταρρυθμίσεων για να βελτιώσει το επιχειρηματικό κλίμα και να προσελκύσει επενδύσεις. Αντίθετα η κυβέρνηση ανυπομονεί να αντιστρέψει μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας και να μοιράσει παροχές. Σκουριές και Ελληνικό κάνουν τεράστια ζημιά στην εικόνα της χώρας ως επενδυτικό προορισμό. Τίποτε δεν προμηνύει ότι η εμπιστοσύνη θα αποκατασταθεί σύντομα, καθιστώντας τη χώρα ιδιαίτερα ευάλωτη σε διεθνείς αναταράξεις.

Δεύτερον, το εξωτερικό περιβάλλον χειροτερεύει. Τα προβλήματα με την Ιταλία δεν φαίνεται να λύνονται σύντομα, καθώς το ιταλικό προσχέδιο προϋπολογισμού δεν είναι αποδεκτό από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η ποσοτική χαλάρωση της ΕΚΤ λήγει σύντομα, ανοίγοντας το δρόμο για αυξήσεις επιτοκίων το 2019.

Τρίτον, υπάρχει πολιτικό ρίσκο. Διαφαίνεται μία μακρά προεκλογική περίοδος μέχρι τις επόμενες εκλογές, και στη συνέχεια δεν είναι ξεκάθαρο αν η χώρα θα έχει ισχυρή κυβέρνηση ή θα γίνουν πολλαπλές εκλογές με αφορμή την προεδρική εκλογή του Ιανουαρίου 2020, λόγω της απλής αναλογικής που επέβαλλε η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ για τις μεθεπόμενες εκλογές. Αυτό που χρειάζεται η χώρα είναι μια ισχυρή κυβέρνηση με μεταρρυθμιστικό όραμα για να εφαρμόσει τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις.

Σε όλα τα παραπάνω, πως επηρεάζει η επιλογή ανάκλησης συμφωνηθέντων, ξεκινώντας από την προσπάθεια για μη περικοπή των συντάξεων και του αφορολόγητου;

Τα πισωγυρίσματα στις μεταρρυθμίσεις υποσκιάζουν την αξιοπιστία της χώρας και την πολυπόθητη επιστροφή στην κανονικότητα και στις αγορές.

Οι περικοπές σε συντάξεις και αφορολόγητο έχουν σαν στόχο μία εκ βάθρων αναδιάρθρωση των δαπανών και των εσόδων του Δημοσίου για να γίνουν πιο φιλικά προς την ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Θα δημιουργούσαν δημοσιονομικό χώρο για μειώσεις φόρων, δημόσιες επενδύσεις, και στοχευμένες κοινωνικές δαπάνες (όπως το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα).

Σήμερα το ένα πέμπτο των φορολογικών εσόδων επιδοτεί το ασφαλιστικό σύστημα, ενώ υπάρχουν εξόφθαλμες ελλείψεις στα νοσοκομεία, στις μεταφορές και στις υποδομές.

Η κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι οι «παλαιοί» συνταξιούχοι έχουν χαμηλό προσδόκιμο ζωής, άρα δεν έχει νόημα να περικοπούν οι συντάξεις τους. Αυτό το επιχείρημα θα ήταν ισχυρότερο αν οι παλαιοί συνταξιούχοι ήταν και γηραιοί.

Όμως, σύμφωνα με τα στοιχεία ΗΛΙΟΣ, το 20% των συνταξιούχων γήρατος είναι κάτω των 66 ετών, ενώ απορροφά το 25% της συνολικής δαπάνης (5.8 δις ευρώ επί συνόλου 23.2 δις). Οι περικοπές θα έπλητταν κυρίως την συγκεκριμένη ομάδα, που περιλαμβάνει τα «ρετιρέ» των ΔΕΚΟ και των τραπεζών, και συνταξιούχους των «ευγενών ταμείων» που επιδοτούνταν από φόρους υπέρ τρίτων.

**** Η κ. Μιράντα Ξαφά είναι senior scholar στο Centre for International Governance Innovation (CIGI) και μέλος του επιστημονικού συμβουλίου του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών (ΚΕΦΙΜ).***